

Nikolai Kowarsky

Jag minns...

*... berättat för
John E Persson*

Prolog

Då jag i slutet av 1970-talet hjälpte professor Ingvar Jung med arkivforskning inför hans böcker om marinturbinens historia, presenterade han mig för sin vän Nikolai Gregorovitsch Kowarsky.

Jag kände till Kowarskys tekniska illustrationer sedan tidigare, främst från Pielsticks och de Lavals produktbroschyrer, men visste inget om hans bakgrund. Trots den stora ålderskillnaden blev han och jag snart vänner. Vi hade under 1980-talet täta kontakter per brev och telefon samt träffades ganska ofta i Stockholm. De flesta gångerna i hans lägenhet och vid ett par tillfällen hemma hos Ingvar Jung.

Nic hade då fått i uppdrag att göra skurna perspektivteckningar av Rederi AB Nordstjernans fyra generationer fartyg med namnet AXEL JOHNSON. När han någon gång kände sig tveksam till hur vissa detaljer i maskinrummen såg ut, fick jag göra enklare skisser till honom för att visa komponenterna i den tredje dimension som inte framgick av de ritningar han fått låna från rederiet.

1988 började Nic, vid 89 års ålder, berätta för mig om händelser ur sitt minst sagt växlingsrika liv. Jag insåg att detta embryo till memoarer borde räddas och tog därför i fortsättningen med mig en kassettspelare till våra möten. Jag hann banda åtskilliga av hans berättelser.

Episoderna hamnade knappast i kronologisk ordning på dessa kassetter och han berättade vid skilda tillfällen olika versioner av samma händelse. Fakta kan stämma men avvika i detalj.

Dessa berättelser ur hans levnad kom dessvärre, av flera skäl, aldrig att bli nerskrivna under hans livstid. Först nu, tjugoåtta år efter att han gick bort, har jag tagit mig tid att bearbeta det han berättade. Jag har försökt ordna händelserna någorlunda kronologiskt. Att det har insmugit sig ett och annat fel är högst troligt. Dels är inspelningarna rent tekniskt mycket bristfälliga, dels är den som skulle kunnat korrigerera felen tyvärr borta.

Brantevik, februari 2021

John E Persson

Nic 1913. "jag drömde att få bli flygare."

1899. Nic med sin mamma.

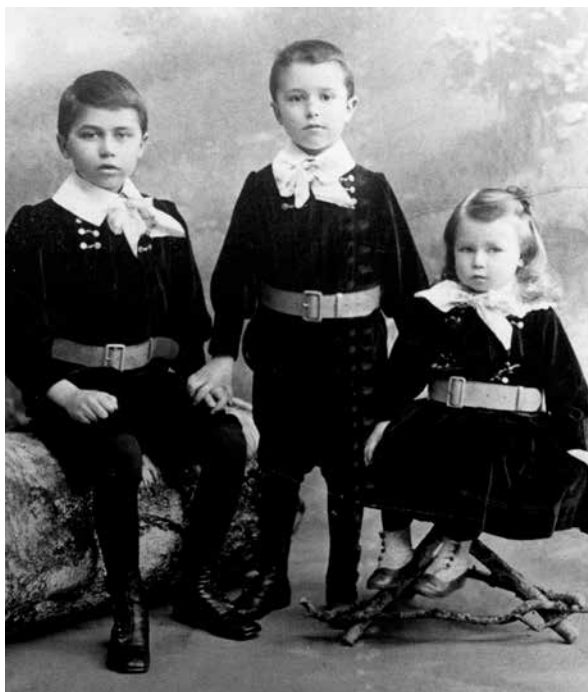
1900. Nic, 1 år.

1904. Nic, 5 år.

1906. Nics bror Alexander med sin häst.

1906. Syskonen, Nic i mitten.

1909:
Familjen
i Abbazia.

1909.
I Abbazia,
redo för bad

Riga 1899-1915

Jag föddes den 4 augusti 1899. Efter den ryska kalendern var det den 23 juli. Denna viktiga händelse minns jag inte alls!

Det är kanske på sin plats att jag berättar något om mina föräldrar. Min mor var fjärde dottern i en väl-situerad köpmannafamilj. Hennes familj hade invandrat på 1530-talet från Spanien och bosatt sig i Kiev. Min far kom från Vitryssland och en familj som var betydligt mindre bemedlad. De var sammanlagt tio syskon, av vilka andra och tredje barnet hade dött i späda ålder. Mellan min fars äldste bror och honom själv var det en ålderskillnad på tio år.

Mina farföräldrar hade inte råd att skicka sina båda äldsta söner till skolan. Den äldste brodern lämnade hemmet tidigt och hamnade i Kiev. Han var tydligen framgångsrik för efter några år tog han sin yngre bror till sig och satte honom i ett realgymnasium, där han började i fjortonårsåldern, fyra år äldre än genomsnittet i klassen. Han klarade studierna bra och var 21 år när han tog studentexamen. Därefter sökte han in på Tekniska Högskolan i Riga.

Under studietiden hade han gift sig hemligt med sin svägerska. Men hon var kvar i Kiev och han bodde i Riga. Samtidigt med högskolestudierna försörjde

han sig genom att ge extralektioner till pojkar som hade svårt att klara skolan. Då han i och med detta tjänade tillräckligt, bad han sin fru komma till honom. Eftersom de var hemligt gifta, visste svärföräldrarna ingenting när deras dotter kom till dem och sa:

– Nu åker jag!

De frågade mycket förvånade:

– Vart skall du åka?

– Jag skall åka till min man!

De bosatte sig i Riga och efter fyra år fick de sitt första barn. Det var min bror som föddes 1895.

När min far fått sitt ingenjörsexamen fick han anställning på Baltiska Waggon-fabriken. Han började som ritare på dess konstruktionskontor och slutade nio år senare som chef för hela produktionen. Han hade år 1900 kommit på idén att starta ett nytt företag, ett valsverk. Sedan han fått kontakt med flera som var villiga att satsa pengar i företaget byggde man en fabrik utanför Riga. Samtidigt byggdes en kontorsbyggnad i vilken man också inredde lägenheter för verkställande direktören och några andra anställda. Vi flyttade då dit.

*

Mina första minnen är från denna tid, sedan vi flyttat från Riddargatan till fabriken. Huset på Riddargatan var ett tvåvåningshus, men av det minns jag ingenting, för vi flyttade därifrån innan jag fyllt två år.

Vid fabriken bodde vi i en nybyggd direktionsbyggnad som innehöll två stora lägenheter. Vi bodde i den ena och en annan hög tjänstemans familj i den andra. Dessutom fanns det utrymmen för tjänstefolk i botten-

våningen. Det fanns ingen källarvåning, men fönstren i bottenplanet satt bara cirka en meter från gatunivån. En intressant detalj på fabriken var att dess skorsten bar upp en vattentank, så att den fungerade både som fabriksskorsten och vattentorn.

I anslutning till fabriken fanns ett stall med hästar, som jag var väldigt förtjust i. Det fanns en hästdragen vagn som förmodligen tillhörde fabriken, bilar fanns inte på den tiden, samt en anställd kusk. På mitt rum satt jag ofta och ritade hästar. På de flesta teckningarna såg man hästarna bakifrån, som man såg dem när man satt bredvid kusken och tittade framåt. Att få sitta bredvid kusken var det största nöje jag visste som grabb. Fast när jag skulle åka med mina föräldrar måste jag oftast sitta inne i vagnen. Och det gillade jag inte.

Bakom huset fanns en stor trädgård. Bredvid denna en ladugård med en ko samt en hönsgård. Det fanns dessutom en vakthund som hette Nero och som försvann en dag. Vi gick länge och letade efter honom, men han kom aldrig tillbaka. Framför huset fanns en fyrkantig plan med fint grus där vi spelade krocket eller kastade boll. Vi hade var sin trehjuling utformad som en karusellhäst med hjul. I trädgården fanns dessutom en liten berså i vilken vi satt och drack te eller choklad. Där lekte min bror och jag på våren och sommaren tills det blev så varmt att vi kunde åka till stranden.

På somrarna, under de år vi bodde vid fabriken, hyrde pappa en villa vid Rigastrand. Dit åkte vi och bodde två eller tre månader. Rigastrand är en lång kuststräcka på sammanlagt över två mil. Första stationen på järnvägen dit ut var ett samhälle som låg vid Rigabukten och hette

Bilderingshof. Sommaren 1902 hyrde mina föräldrar en vit villa med snickarglädje. Den låg vid en gata som hette Stationsgatan, eftersom den löpte parallellt med järnvägen.

Flyttningen dit ut var egentligen lika från år till år. Den gjordes alltid med två hästdragna vagnar som förde alla inventarier, trädgårdsmöbler och husgeråd ut till landet. Med flyttlasset åkte alltid tjänstefolket. På den ena vagnen åkte kokerskan och på den andra jungfrun. Det var de mycket roade av och hade säkert roligt med kuskarna under färden. Sedan följde vi själva efter när allt kommit fram. Då vi anlant skulle huset inredas och då bestämde mamma hur huset skulle disponeras, hur sovrummen skulle fördelas och var barnen skulle bo.

Vi hade ungefär tvåhundra meter till badstranden. Man gick genom en liten skog innan man kom fram till stranden. Den var obebyggd och bestod av dyner be vuxna med tallskog. Rigastrand låg mellan själva Rigabuktens södra strand och en å som på tyska hette "Lifländerische aa". Med andra ord Livländska ån. Det stavades med två a:n, vilket kanske var en rest av det svenska Baltikum?

Somrarna som barn är bland de ljusaste minnen jag har. Kanske för att de var så annorlunda mot resten av året, då vi bodde i staden. Vi tillbringade hela förmiddagen på stranden. När vi inte var i vattnet satt vi på stranden och byggde slott av den fuktiga sanden. Eller också ägnade vi oss åt bollspel.

Badlivet var indelat i tre perioder under dagen. Den första perioden, mellan klockan sju och nio var för herrar som badade nakna. Den andra var för damer och den tog slut vid elva- eller tolvtiden. Resten av dagen

fick man inte bada naken från stranden. Det kunde man däremot göra från badhus byggda i strandlinjen. De stod på en lång brygga som gick 15-20 meter ut över vattnet. På denna fanns baldakiner, parallellt med stranden där ledde trappor ner i vattnet. Sedan fanns det, som på kontinentens badorter, badhytter på vagnar som drogs ut i vattnet av en häst. Baddräkterna på den tiden var oftast randiga. Damerna hade hela baddräkter med långa byxben, som gick ner över knät.

1904 åkte mina föräldrar ”på bröllopsresa”, som pappa sa. De hade inte haft tid och råd att göra det när de gifte sig. Under tiden fick vi barn stanna i villan vid Rigastrand. Det var en stor villa. Kvar var också kokerskan, en betjänt, en jungfru och en guvernant.

Min bror var nio år och hade i present fått en ponny som han kunde rida på. Han hade dessutom en liten vagn för vilken han kunde spänna sin häst. Dessutom hade vi en ko. Det ville mamma ha på somrarna så att vi kunde få färsk mjölk varje dag. Någon av flickorna fick mjölka den.

En vacker morgon, någon gång vid sjutiden, vaknade jag. Utanför fönstret hörde jag en ko som råmade. Jag lyfte på gardinen och vad ser jag? Kon står mitt i blomsterrabatten och äter upp blommorna! Det som hänt var att kokerskan, som hade hand om kon, och betjänten hade grälat. Då hade kokerska öppnat stallet och släppt ut hästen. Och då släppte betjänten ut kon som hämnd.

*

När vi var små klädde man pojkar med livstücken som knäpptes i ryggen. Vid dessa knäpptes sedan kalsong-

erna och strumpebanden till strumporna som räckte en bit ovanför knäet. Ovanpå detta kom någon slags kostym med jacka och kortbyxor. Skorna var som regel knäppkängor vilka knäpptes med en liten hake. Överrockarna var dubbelknäppta med stora kragar. På vintern hade vi pälsmössor med öronlappar som kallades "Nansenmössor". På sommaren var det små kepsar eller senare halmhattar.

När vi blev äldre fick vi kläder som mer liknade de vuxnas. Både min bror och jag fick mycket snygga kavajer med kortbyxor av samma tyg. Till det hade vi skjorta och slips. Slipsen var egentligen en rosett av ett brett band. När vi kom i tioårsåldern och började skolan fick vi uniform. Det var väldigt praktiskt för då kunde man inte se på eleverna vilken samhällsklass de tillhörde. De rika pojkarna hade visserligen måttsydda uniformer av bättre tyg. Vid närmare betraktande kunde man märka skillnaden, men i och för sig såg de likadana ut. Samtidigt fick vi då långbyxor och riktiga herrkostymer, fast utan västar. När jag var elva år gammal fick jag min första blå tvåradiga kostym. På sommaren hade jag en med vita byxor. När vi nått 15-16 års ålder fick vi i regel en kostym till, så att man hade en fin- och en vardagskostym. Ibland med sportjacka. 1914 eller 1915, efter att kriget brutit ut, blev flanellbyxor populära och blazers.

När vi vaknade på morgonen och steg upp skulle vi först tvätta oss. Det fanns inte rinnande vatten utan vi fick uppvärmt vatten i ett tvättfat. Först tvättade man händerna och kastade bort det vattnet. Sedan tog man nytt vatten och tvättade ansiktet. Slutligen borstade

man tänderna med tandpulver, eftersom det inte fanns tandkräm på den tiden.

*

Pappa var fruktansvärt tankspridd. Han brukade ofta glömma sina galoscher någonstans när han åkte till stan och besökte kontor och banker. Fabriken låg en bit utanför stan.

En dag hade han köpt nya galoscher. Han åkte in till stan med hästdragen vagn och återkom med spårvagnen. På vägen från spårvagnshållplatsen upptäckte han att han bara hade en galosch på sig. Det var ju förargligt eftersom de var alldeles nya, så han började fundera på vad han skulle säga till mamma när han kom hem.

– Äsch, tänkte han, jag säger till henne att medan jag var på banken så tog någon annan mina nya och lämnade ett par gamla som jag inte tyckte var värda att ta på mig! Så tog han av sig sin enda galosch och kastade den i en snödriva. När han kom hem och mötte mamma var det första hon sa:

– Du har gått hemifrån med en galosch! Den andra står kvar i hallen.

Då var pappa tvungen att berätta var den andra hamnat. Min bror och jag gick ut med spadar och grävde så småningom fram den bortkastade galoschen.

*

Madame de Wied var en fransk dam som kom till oss när vi bodde vid fabriken. Hon hade upplevt Paris belägring 1870 då hon var 17 eller 18 år gammal. Hon var en väldigt trevlig människa som vi barn hade mycket

nytta av. Egentligen var hon anställd för att undervisa min bror, som var nästan fem år äldre än jag. Men det visade sig att jag lärde mig franska lika fort som han. Plötsligt en dag överraskade jag våra föräldrar med att prata franska.

Denna dam var tydligen dessutom en bra psykolog. Hon förstod sig på barn och hon var rolig. Jag har många trevliga minnen av denna människa. Böcker som hon läste för oss var inte bara skolböcker utan även engelska barnböcker översatta till franska. Dessutom läste hon kriminalhistorier för oss, bland annat om Arsene Lupin. Då lärde hon oss Paris-slang, som när man idag kommer till Paris är fullkomligt ålderdomlig. Både min bror och jag har henne att tacka för att vi behärskade franska så bra som vi gjorde. Däremot talade madame mycket dålig ryska och tyska.

När min bror skulle börja skolan lämnade madame de Wied oss. Vi blev då tvungna att flytta in till staden, där vi skulle bo i en nybyggd lägenhet. Det visade sig att den saknade både elektriskt ljus och rinnande vatten, så detta måste först installeras. Sedan vår lägenhet i Riga blivit färdig bodde vi i den till 1910. Vi bodde där när den första revolutionen i Ryssland bröt ut 1905. Jag minns att min bror och jag stod vid fönstret och tittade ner på folksamlingarna på gatan. Där var demonstranter, soldater och poliser som skrek och slogs. Det var samtidigt som militären sköt massor av människor i St Petersburg den 22 januari.

När vi idag talar om ryska revolutionen menar vi den som bröt ut i slutet på första världskriget. Den första, under 1905, känner de flesta utanför Ryssland inte till.

Näväl, den fick inte något annat resultat än att Duman, det ryska parlamentet, öppnades på nytt och att de olika partierna fick in sina representanter i den.

Nu kom en period i Ryssland med häxprocesser och judeförföljelser. En stackars jude som hette Beiliss blev anklagad för att ha mördat en rysk pojke vars blod skulle användas till bakning. Man spred ett rykte att en judisk deg, för att bli bra, måste innehålla blod från en kristen. Kokerskan i familjen förhördes, men hon var rädd och sa bara att hon inte sett någonting alls.

Under den här tiden förekom fortfarande pogromer. Fast de stora pogromerna hade skett mycket tidigare, i slutet av 1880-talet. Jag vet att min morfars hem blev sönderslaget. Jag har fortfarande en vas som överlevt två pogromer och en eldsvåda.

Pappa skickade bort oss under revolutionen men stannade ensam hemma. Vi for till Berlin och jag minns att tåget var bevakat av militär. På varje järnvägsvagn stod två soldater med gevär, en vid varje uppgång. Vi stannade i Berlin ganska länge, för min lillebror föddes där den 9 januari 1906.

När vi kom tillbaka från Berlin började jag skolan. Jag ville egentligen komma in i en statlig skola. Regeln var att det inte fick finnas mer än fem procent judar i den statliga skolan och det var 15 procent som hade sökt in. Således måste jag genomgå prov*.

För att komma in måste man ha högsta betyg i alla ämnen. Jag hade högsta betyg i alla ämnen utom ryska, där jag fattades en tiondel. Men det räckte inte. I stället fick jag gå i en privat skola och det var på sätt och vis

* Nics mormor var av judisk släkt.

bekvämare för mig, för den låg i samma kvarter som vi bodde.

*

1908 reste vi utomlands för första gången, till olika badorter, för att vara borta hela sommaren. Det var också första gången som jag inte längre ansågs vara liten, utan kunde få vistas utomhus utan ständig övervakning.

Vi bodde i Francisbad och Karlsbad varifrån vi gjorde utflykter. Antingen kunde vi då rida på åsnor eller åka i vagn efter häst. Vi besökte bland annat en källa vars mineralvatten var mycket populärt i Europa på den tiden. Vattnet och källan kallades Gissübler. Märket på flaskorna var en fågel, en örn tror jag. Gissübel var en ort i Böhmen. Vi fick gå in i fabriken där man hade maskiner för att tappa upp vattnet på flaskor. För oss pojkar var det en stor upplevelse.

Året därpå for vi till Abbazia, nuvarande Opatija. Där måste jag ha fyllt tio år och det var en mycket spännande resa. Vi åkte först till Wien där vi stannade på hotell. Från hotellet såg man ut över Pratern och det jättestora pariserhjulet. En dag var vi på hästkapp- löpningar i Wien. Det fanns där två typer av hästsport som jag aldrig sett förut. Jag hade tidigare bara varit på galopptävlingar. Här var det travlopp i sadel. Inte sulky utan hästarna travade med ryttare. Den andra tävlingen gick med fyrhjuliga vagnar förspända med två hästar.

Från Wien åkte vi tåg till Fiume och därifrån for vi med häst och vagn till Abbazia. Hotellet hette Kronprinzessin Cecilia. Första kvällen blev det ett fruktansvärt åskväder.

Urladdningarna var så kraftiga och långvariga att vi kunde se ända till husen i Fiume.

Nästa morgon blev däremot underbar. Vädret var klart och lugnt när vi satt på terrassen och åt frukost. Pappa kom ner, sedan han varit och tittat vid havet. Där fanns roddbåtar att hyra och han tyckte om att ro, så han sa:

– När vi är färdiga med frukosten så går vi ner och hyr en båt!

Pappa, min bror och jag gick ner till stranden och kom till en båthyrare. Han hade en stor hatt på huvudet och vi trodde att han var italienare. Han tittade på min far. Så tog han av sig hatten och sa:

– God morgon herr Kowarsky!

Det visade sig att han arbetat i fabriken i Riga, så han kände igen sin chef.

Efter en tid flyttade vi till ett annat hotell, som mamma tyckte var trevligare och där bodde vi resten av sommaren. En dag satt vi på terrassen och åt frukost. Pappa satt och läste en tidning. Och så säger han:

– Bleriot har flugit över Engelska kanalen. Och ni pojkar kommer att få se när man flyger över Atlanten!

Men det fick han aldrig själv uppleva.

Här såg jag en ubåt för första gången. Fiume var nämligen, tillsammans med Trieste, Österrike-Ungerns örlogshamn. I Fiumes hamn låg också en stor atlantångare. Den hade fyra master och jag kommer än idag ihåg namnet. Det förekom två år senare i ett mycket dramatiskt sammanhang. Ångaren hette *Carpatia* och det var den som räddade de flesta överlevande från Titanic.

En dag var vi i Fiume för att titta i affärer och dricka choklad på konditori, för att åka tillbaks till hotellet på

kvällen. När vi promenerade längs kajen låg där en trevlig liten vit ångare. Jag tror den hette *Gödöllö*, ett ungerskt namn. Om en timma skulle den avgå till Venedig.

Det var ofta lätt att entusiasmera mina föräldrar och att få dem att följa våra spontana infall. Min bror och jag började tjata:

– Kan vi inte åka till Venedig?

– Äsch, sa pappa, det är ju bara att åka fram och tillbaka!

Men så tittade han på mamma och mamma tittade på pappa. Och så sa dom:

– Vi åker!

Vi hade ingenting med oss, så vi fick först köpa nattlinnen eller pyjamas och toalettgrejor. Så gick båten och vi kom till Venedig nästa morgon. Fartyget lade till vid Canal Grande, inte långt från Marcusplatsen. På fartyget blev vi rekommenderade ett hotell. Vi åkte gondol till hotellet och fick ett rum. Sedan gick vi runt och tittade på Venedig, på alla ryttarstatyer och på kanalerna. Vi åkte en runda med en gondol. Dagen därpå gick vi ombord på ångaren igen och kom tillbaka till Fiume. Och från Fiume tog vi oss vidare till Abbazia.

En dag blåste det och var kallt. Det var bara 17 eller 18 grader i luften, istället för vanliga 25. Och vattnet var kallt. Det hade blåst från land, nordostlig vind. Min bror och jag följde med pappa till stranden. Vi tyckte att vattnet kändes som omkring 16-17 grader så vi badade. Vi hade väldigt trevligt och var ganska länge i vattnet.

Mamma blev orolig och sprang ner till badet. Det låg nedanför kajen vid stora strandpromenaden, längs vilken det fanns ett staket. Längs detta stod massor av

folk och tittade. De tittade på oss. Det fanns bara vi tre i vattnet, ingen mer. Mamma gick fram till någon och frågade:

- Vad är det som har hänt?
- Die wilde Russen baden im eiskalten Wasser!

*

Somrarna efter Abbaziaresan var vi kvar i Ryssland. Under två somrar bodde vi inte vid kusten utan inåt landet längs floden Düna, på en liten plats som hette Oger. Där blev vår huvudsysselsättning att plocka svamp.

Vi cyklade mycket. Oftast på vägar som egentligen bara var avsedda för gående. Och då skrämde vi tanter genom att åka upp tyst bakom dem och sedan signalera vilt så att de hoppade högt. När de sedan framförde klagomål sattes det upp skyltar med "Cykelåkning förbjuden".

Vi blev sura och en kväll tog vi bort alla skyltar och gömde dem. Nästa dag cyklade vi igen. Men vi skrämde inte tanterna längre. I stället pinglade vi i god tid på den lilla klockan när vi skulle köra om.

– Det är förbjudet! Vet ni inte att det är förbjudet att cykla här? skrek de.

- Nej det vet vi inte, svarade vi.
- Det finns ju skyltar överallt!
- Finns det skyltar? frågade vi.
- Javisst finns det skyltar.
- Visa oss skyltarna då. Vi ser inga skyltar!

Sedan sprang de runt och letade och blev förbannade. För de förstod att det var vi som hade knyckat skyltarna.

*

1912 bodde vi i Bad-Reichenhall. Här bröt jag armen.

Min bror och jag hade hyrt cyklar. Men jag hade fått en cykel som var för hög för mig. Vi åkte på en väg som vanligen var mycket fin, men man höll på att reparera den och kanten längs körbanan bestod av löst grus. I en kurva fick jag något som idag kallas ”wobbling”, skakningar i framhjulet som jag inte kunde häva. Jag flög av cykeln och landade framför grinden till ett hus där det bodde en läkare. Jag tittade på min hand och såg att den var konstigt vriden. När jag visade den för min bror konstaterade han att jag måste till en läkare.

– Här finns ju en doktor, sa han. Vi gick in till villan innanför grinden där jag landat och ringde på.

Läkaren tittade på handen och sa:

– Ni måste till sjukhuset. Men jag hoppas att det är ett brott och att handen inte är ur led.

När jag frågade varför så svarande han:

– Om den är ur led på det sättet som det ser ut, så kommer den här handen att vara svag i resten av Ert liv. Då är vävnaden skadad.

Vi åkte till sjukhuset. Där fick jag uppge namn och hotell. Så ringde de till hotellet och undrade:

– Vad är det för människor?

Doktorn hette Heinlett och det var hans privata sjukhus. Han var kirurg och en mycket sympatisk man. Han tittade på handen och tog några röntgenbilder. Det var ett brott. Efter att han satt ihop det och gipsat armen körde han mig i sjukhusets bil till hotellet.

Det var mycket trevliga somrar. För det första var man ung, man var lycklig och hade inga bekymmer. Föräldrarna var förmögna, man fick vad man ville, i stort sett.

Både jag och min bror fick ”lön”, för att klara oss själva, förutom mat och husrum hemma. Från det vi var femton år fick vi varje månad pengar av pappa som skulle räcka till kläder, resor, biobiljetter och annat. Detta för att han tyckte att vi skulle lära oss att hantera pengar.

Pappa lärde mig en sak om pengars värde i Berlin, det måste ha varit 1912. Vi promenerade och kom förbi en leksaks- eller hobbyaffär där det stod ett modelltågslok som var ångdrivet och gick på fyra centimeters spårvidd. Jag hade då bara en mycket primitiv leksaksjärnväg som drogs av ett fjäderdrivet lok som man måste dra upp. Jag såg på det här underverket och sa till pappa:

– Jag skulle så gärna vilja ha ett sådant lok.

– Ja, sa pappa, det förstår jag. Så vi gick in i butiken och frågade vad det kostade. Loket kostade 120 mark. Och det var mycket pengar då. Pappa sa till mig:

– Jag skulle kunna köpa det där loket till dig. Men för de pengarna kan en familj med barn existera i två veckor. Så mycket kan man inte ge för en leksak!

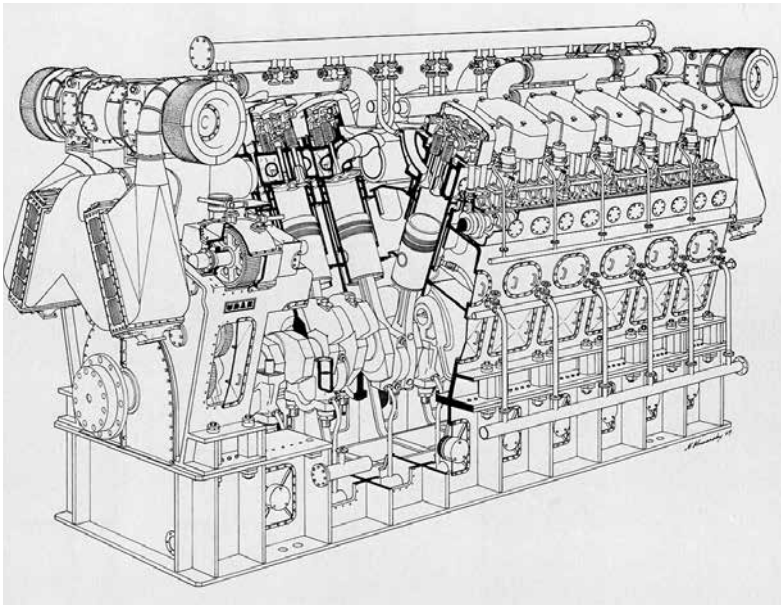
1912. Nic med bruten arm.

1947. Ur reklam för ABA.

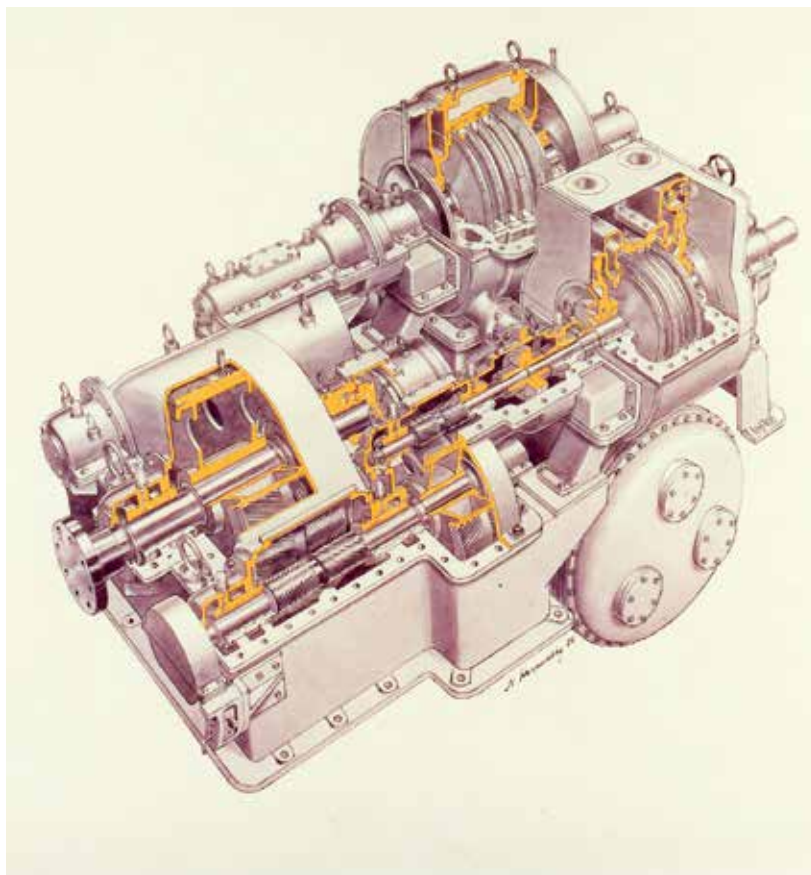

1947. Ur reklam för ABA.

1971. UDAB-diesel.

1958. de Laval, fartygsturbin.

s/s Axel Johnson.

Modeteckning

Nic vid ritplankan.